

ANDRZEJ GRZYBOWSKI,^{1, 2} WŁODZIMIERZ WITCZAK³

Profesor dr hab. med. Roman K. Meissner (1939-2017) – in memoriam

For Roman K. Meissner's memory

¹ Katedra Okulistyki, Uniwersytet Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

² Instytut Okulistycznych Badań Naukowych, Poznań

³ Oddział Chorób Wewnętrznych, Szpital Miejski w Poznaniu

ADRES KORESPONDENCYJNY

prof. nadzw. dr hab. n. med. Andrzej Grzybowski
Instytut Okulistycznych Badań Naukowych
60-554 Poznań, ul. Gorczyzewskiego 2/3
e-mail: ae.grzybowski@gmail.com

Streszczenie

W artykule wspomnieniowym przedstawiono szkic biograficzny wybitnego poznańskiego historyka medycyny, profesora Romana K. Meissnera (1939-2017). Zwrócono szczególną uwagę na jego osiągnięcia badawcze w dziedzinie historii medycyny wielkopolskiej. Przypomniano tytuły i problematykę najważniejszych prac naukowych Zmarłego; podkreślono także inne działania organizacyjne oraz inicjatywy Profesora na rzecz polskiego środowiska naukowego i poznańskiej medycyny akademickiej.

Słowa kluczowe:

Roman Meissner, historia medycyny, medycyna poznańska, polska historia medycyny, biografia;

Abstract

The memoir article presents a biographical sketch of an outstanding Poznań medical historian, Professor Roman K. Meissner (1939-2017). Particular attention has been paid to his research achievements in the history of medicine in Greater Poland. The titles and problems of the most important scientific works of the deceased were recalled; also emphasized other organizational activities and initiatives of the Professor for the Polish scientific community and Poznań's academic medicine.

Key words:

Roman Meissner, history of medicine, medicine in Poznań, Polish history of medicine, biography;

Fot. 1. Prof. Roman Meissner w Pałacu Działyńskich w Poznaniu w 1972 r.

Biografia

Urodził się 28 lutego 1939 roku w Nowogródku. Matka Mirosława z Kinaszów była pedagogiem z wykształcenia i pracowała jako wizytator szkolny. Ojciec Roman Tadeusz, podporucznik rezerwy Wojska Polskiego, został zamordowany w Katyniu. Roman Meissner w 1956 roku rozpoczął studia na Wydziale Budownictwa Lądowego Politechniki Poznańskiej, jednak na drugim roku przeniósł się na Wydział Lekarski Akademii Medycznej w Poznaniu. Podczas ostatnich lat studiów był czynnym członkiem Studenckiego Koła Naukowego przy Katedrze i Klinice Ortopedycznej kierowanej przez prof. Wiktora Dege. Dyplom lekarza otrzymał w 1964

roku. Przez kolejne cztery pracował jako asystent przy Katedrze i Zakładzie Historii Medycyny. Równocześnie jako wolontariusz odbywał staż podyplomowy w poznańskich klinikach, kierowanych przez wybitnych nauczycieli akademickich: internistę Jana Roguskiego, chirurga Romana Drewsa, pediatrę Olecha Szczepkiego i ginekologa Witolda Michałkiewicza. Z inspiracji prof. Adama Wrzoska, rozpoczął przygotowywanie pracy doktorskiej z historii medycyny „Dorobek intelektualny i działalność społeczna Aleksandra Macieszy”, pod kierunkiem docent Ludmiły Wrzosek-Krakowieckiej, a po jej śmierci dokończył ją pod kierunkiem prof. dr. hab. Mieczysława Stańskiego. W 1972 roku otrzymał stopień naukowy doktora nauk medycznych. W latach 1968-1972 pracował jako starszy asystent w Zakładzie Anatomii Patologicznej Akademii Medycznej w Poznaniu, kierowanym przez prof. dr. hab. Przemysława Gabryela. Od 1972 prof. Meissner kierował Pracownią Anatomii Patologicznej Ośrodka Walki z Gruźlicą dla Miasta Poznania (OWG), a w latach 1975-1980 Zakładem Patomorfologii Układu Oddechowego OWG. Od 1973 roku, rozpoczął pracę i specjalizację w Klinice Gastroenterologicznej Instytutu Chorób Wewnętrznych Akademii Medycznej w Poznaniu, pod kierunkiem prof. dra hab. Jana Hasika. W latach 70. odbył liczne szkolenia z zakresu hepatologii, onkologii, immunologii i pulmonologii w czołowych naukowych ośrodkach krajowych m.in. w Warszawie, Wrocławiu, Szczecinie, Zabrze, a także z zakresu gastroenterologii w Szpitalu św. Marka w Londynie.

Fot. 2. Prof. Roman Meissner w Londynie w 1994 r.

Prof. Meissner od 1964 roku nieprzerwanie zajmował się historią medycyny biorąc czynny udział we wszystkich zjazdach polskich historyków medycyny, międzynarodowych kongresach historii medycyny oraz wspólnych zjazdach historyków medycyny Niemiec i Polski. Ponadto od 1978 roku przewodniczył Oddziałowi Poznańskiemu Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny. W 1980 roku został kierownikiem Samodzielnej Pracowni Historii Medycyny i Farmacji w ramach Instytutu Medycyny Społecznej, którą rozbudował m. in. obejmując zajęciami dydaktycznymi wszystkie wydziały i oddziały Akademii Medycznej. W 1982 roku pracownia została przekształcona w Zakład Historii Medycyny i Farmacji, od 1985 roku

Fot. 3. Prof. Roman Meissner w Nowogródka w 1996 r.

w Zakład Historii Nauk Medycznych, a w 2008 roku w Katedrę i Zakład Historii Nauk Medycznych. W 2000 roku otrzymał stopień doktora habilitowanego z historia nauk medycznych na podstawie rozprawy pt. „Dzieje fizjatrii poznańskiej do końca XX wieku – rozwój bazy diagnostyczno-terapeutycznej, osiągnięcia i główne kierunki rozwoju”. W 2004 roku uzyskał stanowisko profesora nadzwyczajnego Akademii Medycznej w Poznaniu.

Podczas wielokrotnych pobytów w Wielkiej Brytanii latach 1976-1994 prowadził badania naukowe w Wellcome Institute for the History of Medicine, w Muzeum i Archiwum gen. Sikorskiego w Londynie, a także w archiwach Edynburga, gdzie nawiązał współpracę naukową z doc. Wiktorem Tomaszewskim. W 1989 roku jako stypendysta The Memorial Fund of the Polish School of Medicine przebywał w Uniwersytecie Edynburskim prowadząc prace badawcze z historii medycyny. Był inspiratorem nadania tytułu doktora honoris causa Akademii Medycznej w Poznaniu W. Tomaszewskiemu z Edynburga w 1985 roku oraz Edwardowi Ruzylle z Warszawy w 2003 roku.

Brał czynny udział w licznych zjazdach naukowych z zakresu historii medycyny, m.in. w XXIV, XXVI, XXVH, XXX i XXXI Międzynarodowym Kongresie Historii Medycyny (Budapeszt 1974, Płowdiw 1978, Barcelona 1980, Düsseldorf 1986, Bolonia 1988); w Międzynarodowym Kongresie Historii Farmacji w Budapeszcie w 1981 roku, gdzie został zaproszony do przewodniczenia sesji naukowej; w I, III i IV Wspólnym Zjeździe Historyków Medycyny Polski i Niemiec (Frankfurt n. Odrą 1980, Karl-Marx Stadt 1987, Szczecin 1990), gdzie również przewodniczył sesjom naukowym; Światowym Zjeździe Lekarzy (Londyn 1994); I, II i III Światowym Kongresie Naukowym Polonii Me-

dycznej (Częstochowa 1991 i 1995, Kraków 1997). Brał czynny udział we wszystkich powszechnych zjazdach polskich historyków medycyny od 1967 r., przewodnicząc wielu sesjom naukowym, w tym jako sekretarz Komitetu Organizacyjnego IX Zjazdu w Poznaniu. Ponadto zorganizował w Poznaniu dwa krajowe zjazdy Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji (PTHMiF), XIX w 2000 r. i XX w 2003 r.

Był redaktorem serii „Biblioteka Prac Historycznych Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu”, w której ukazało się wiele monografii związanych z historią Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu. Był również członkiem komitetu redakcyjnego „Biuletynu Informacyjnego Akademii Medycznej im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu”, „Nowin Lekarskich”, „Orvostorteneti Kózlennyek – Communicationes de Historie Artis Medicinae” w Budapeszcie oraz od 2007 roku redaktorem naczelnym „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny” – jako wydawnictwa Wydziału VI Polskiej Akademii Nauk, a także współpracownikiem „Polskiego Słownika Biograficznego”.

Prof. Meissner był członkiem Komitetu Historii Nauki i Techniki Wydziału I PAN w Warszawie, Komitetu Społecznych Aspektów Medycyny Wydziału VI PAN w Warszawie, członkiem zagranicznym Grodzieńskiego Naukowego Towarzystwa Historyków Medycyny oraz przez wiele lat przewodniczącym Komisji Historycznej Stowarzyszenia Naukowego im. Roberta Kocha i przewodniczącym Komisji Historii i Filozofii Medycyny Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Był współzałożycielem i członkiem Rady Nadzorczej Fundacji Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio” zajmującej się dostarczaniem pomocy medycznej i humanitarnej ubogiej ludności Afryki, Azji i Ameryki Środkowej. Odegrał ogromną rolę w rozwoju PTHMiF, jako wieloletni przewodniczącym Oddziału Poznańskiego, wiceprezes oraz w latach 2000-2003 prezes Zarządu Głównego PTHMiF.

Prof. Meissner społecznie pomagał w zorganizowaniu otwartego w 1986 roku „Polish School of Medicine Historical Collection w Erskine” Medical Library w Uniwersytecie Edynburskim oraz był twórcą i bezpłatnym kustoszem otwartego w 1989 roku Muzeum Historii Medycyny Akademii Medycznej w Poznaniu. Na wniosek prof. Meissnera w 2003 roku placówka została wydzielona z Zakładu w samodzielny jednostkę uczelnianą, noszącą od 2007 r. nazwę Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu. Ponadto był inspiratorem utworzenia i rozbudowy Muzeum Roberta Kocha w Wolsztynie.

Prof. Roman Meissner opracował scenariusze oraz był głównym wykonawcą i komisarzem wystaw naukowych: *Medycyna wielkopolska na przestrzeni wieków* (Ratusz Poznański, 1965-1966), *Józef Struś – w 400 rocznicę śmierci* (Ratusz Poznański, 1968), *Polskie studia medyczne i farmaceutyczne w okresie II wojny światowej* (AM Poznań, 1978), *Eugenia i Janusz Zeylandowie – wybitni fizjotrzy polscy* (Szpital Pulmunologiczny, Poznań, 1978), *Karty z historii gastroenterologii polskiej* (52 Posiedzenie Naukowe Polskiego Towarzystwa Gastroenterologii, Zamek Poznański, 1984), *Edynburg – Polacy i PWL* (AM Poznań, 1985), *Wiktor Dega 1896-1996* (AM Poznań 1986-1987), *Dr Wanda Błęńska – życie i praca* (Aula Uniwersytecka, Poznań, 1994), *Polski Wydział Lekarski przy Uniwersytecie w Edynburgu* (AM Poznań, 1995-1996), *Karolowi Marcinkowskiemu w hołdzie* (1996-1999). Był inicjatorem nazwania ulic, szpitali (m.in. Chorób Płuc i MSWiA w Poznaniu, Puszczykowie, etc.), obiektów dydaktycznych w UMP imionami wybitnych lekarzy wielkopolskich. To z jego inspiracji Akademia Medyczna w Poznaniu otrzymała nazwę Karola Marcinkowskiego. Był również pomysłodawcą ustanowienia przez Akademię Medyczną w Poznaniu honorowej nagrody w posta-

ci medalu im. Karola Marcinkowskiego w 1983 roku „za wybijającą się postawę moralną i społeczną w działalności lekarskiej i opiekuńczej wobec ludzi chorych i niepełnosprawnych” oraz opracował projekt logo i medalu Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu.

Z jego inicjatywy ufundowano tablice upamiętniające

Fot. 4. Prof. Roman Meissner podczas Zjazdu PTHMiF we Wrocławiu w 2007 r.

wybitnych lekarzy w Poznaniu, w tym E. i J. Zeylandów, Adama Wrzoska, Jerzego Wojtowicza, Juraszów – seniora i juniora, Kazimierza Nowakowskiego oraz Roberta Remaka. Był członkiem Komitetu Budowy Pomnika Karola Marcinkowskiego w Poznaniu oraz współzałożycielem w 1998 r. Towarzystwa im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, a od 1999 roku wiceprezesem jego Zarządu. Był konsultantem naukowym oraz autorem i współautorem scenariuszy do ponad 10 filmów popularno-naukowych z zakresu poznańskiej historii medycyny.

Prof. Meissner otrzymał liczne odznaczenia naukowe i państwowe, w tym Zespołową Nagrodę Naukową

1° Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej w 1991 r., Zespołową Nagrodą Dydaktyczną 1° Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej w 1992 r. oraz medal Gloria Medicinae Polskiego Towarzystwa Lekarskiego w 1996 roku. W 2007 roku nadano mu tytuł Honorowego Członka Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego.

Od 1966 r. był żonaty z lek. Elżbietą z Bannerów, specjalistą chorób wewnętrznych, z którą miał dwóch synów, chirurga dr med. Wiktora Meissnera oraz chirurga szczękowo-twarzowego dra med. Igora Meissnera.

Część biograficzna została opracowana na podstawie materiałów znajdujących się w Archiwum UMP w Poznaniu oraz wspomnień autorów.

Dorobek naukowy

Ocena bardzo obszernego dorobku historyczno-medycznego i intelektualnego Profesora Romana K. Meissnera może stanowić temat osobnej monografii lub rozprawy doktorskiej. W tekście o charakterze wspomnieniowym należy zwrócić uwagę na prace najważniejsze. Badacz sięgał do wielu obszarów tematycznych, aczkolwiek wskazać można zagadnienia mu najbliższe. Takimi były niewątpliwie dzieje medycyny poznańskiej i wielkopolskiej od wieku XVIII do współczesności, ze zwróceniem szczególnej uwagi na działalność – nie wyłącznie zawodową – najwybitniejszych przedstawicieli środowiska lekarskiego oraz na rozwój medycyny uniwersyteckiej w Poznaniu. W ostatnich latach w kręgu zainteresowań Profesora znalazła się bioetyka.

W grupie prac z zakresu biografistyki lekarskiej najpierw wskazać należy rozprawę doktorską zatytułowaną „Dorobek intelektualny i działalność społeczna Aleksandra Macieszy”, obronioną na macierzystej uczelni w dniu 18 grudnia 1972 r. (jej promotorem był prof. dr Mieczysław Stański) i przypominającą sylwetkę tego płockiego lekarza, antropologa i społecznika. Zdaniem autora monografii doktor Maciesza „należał do najwybitniejszych polskich specjalistów i propagatorów oświaty sanitarnej oraz wychowania higienicznego”. W 1979 r. Roman K.

Meissner ogłosił obszerny artykuł wspomnieniowy „In memoriam Dr med. Edward Stocki (1909-1978), Członek honorowy Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny (Archiwum Historii Medycyny T. XLII, 1979, z. 2, s. 141-155). W 1987 r. ukazała się praca „Rektor Wszechnicy Piastowskiej: szkice do portretu Heliodora Święcickiego (1854-1923)” wspólne dzieło Romana Meissnera, Zbigniewa Słomki i Tadeusza Pisarskiego (Poznań 1987). Dwa lata później wydano dwujęzyczną książkę „Polski wkład w medycynę światową – Polish contribution to medicine” (Poznań 1989), wspólne opracowanie Romana Meissnera i Jana M. Hasika. Po następnych dwóch latach ukazała się obszerna pozycja zbiorowa o charakterze słownikowym „Szkice do portretów przedstawicieli medycyny poznańskiej 1945-1985” (Poznań 1991) pod redakcją tychże autorów. Sam Roman K. Meissner był autorem wprowadzenia do tego tomu oraz szeregu biogramów, z których na najwyższe uznanie zasługuje poświęcony Adamowi Janowi Wrzoskowi (s. 325-346). Inne znaczące prace z tej grupy to obszerny szkic biograficzny poświęcony bliskiemu Karolowi Marcinkowskiemu Antoniemu Freudenreichowi „Doktor Antoni Freudenreich – zapomniany lekarz Marcinkowskiego” (Nowiny Lekarskie 1996, R. 65, nr 7, s. 849-884); w tym monograficznym numerze czasopisma znalazło się także kilka innych prac Romana K. Meissnera, dotyczących różnych związanych z Marcinkowskim zagadnień.

„Księga Pamiątkowa 125 lat Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego 1877-2002” pod redakcją Zbigniewa

Kledeckiego (Kalisz 2002) zawiera opracowane przez Romana K. Meissnera biogramy Ignacego Baranowskiego, Włodzimierza Ludomira Brodowskiego, Henryka Fryderyka Hoyera, Karola Gustawa Jonschera, Franciszka Ludwika Neugebauera, Ludwika Adolfa Neugebauera, Bolesława Wiktora Wicherkiewicza i Adama Jana Wrzoska, W artykule „Profesor Czesław Gerwel jako uczony i organizator parazytologii lekarskiej w Polsce” przypominał postać najwybitniejszego polskiego parazytologa (Wiadomości Parazytologiczne 2005, T. LXXI, z. 1, s. 79-80). Ogłosił także zwięzły życiorys znawcy gruźlicy „Janusz Zeyland (1897-1944)” (Pediatria Polska 2009, T. LXXXIV, nr 4, s. 383-384). Badacz był ponadto autorem

Fot. 5. Prof. Roman Meissner

licznych biogramów wybitnych lekarzy polskich, opublikowanych w „Polskim Słowniku Biograficznym, Wielkopolskim Słowniku Biograficznym” (Warszawa-Poznań 1981) oraz *Słowniku biograficznym polskich nauk medycznych XX wieku* (Warszawa 1991-).

Wśród znaczących osiągnięć edytorskich Profesora wskazać należy: polskie wydanie pracy Roberta Kocha „Die Ätiologie der Milzbrand-Krankheit” (1876) – „Etiologia zachorowań na wąglik (1876) (Poznań 1996), reprint Przesady i zwyczaje lecznicze kaszubskich rybaków nadmorskich: Józef Torliński Wspomnienia syna Lecha Torlińskiego i ucznia Profesora Adama Wrzosa Romana K. Meissnera” (Poznań 2008), Klucz do solidarności wielkiej rodziny intelektualnej - Heliodor Święcicki; wstęp i dobór tekstów Roman K. Meissner (Poznań 2009) oraz „Narodziny nowoczesnej otolaryngologii poznańskiej – Aleksander Zakrzewski”, wstęp i dobór tekstów Roman K. Meissner i Jerzy Samson-Zakrzewski (Poznań 2009).

„Wspomnienia z lat dawnych” (Poznań 2007) to publikacja jubileuszowa z okazji setnej rocznicy urodzin docenta Wiktora Tomaszewskiego (1907-1995) zasłużonego wykładowcy Polskiego Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu w Edynburgu, w 1984 r. wyróżnionego przez poznańską Akademię Medyczną tytułem doktora honoris causa. Opatrzony wstępem przez Romana K. Meissnera i pod jego redakcją naukową wspomnienia Tomaszewskiego stanowią wyjątkowo wartościowe źródło do dziejów polskiej nauki i medycyny.

Ważna dla dziejów polskiej historii nauki była działalność organizatorska Romana K. Meissnera w Polskim Towarzystwie Historii Medycyny i Farmacji. Wygłaszane na zjazdach prace i referaty złożyły się na wydane pod jego redakcją zbiory prac XIX Krajowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji, Poznań 22-24 września 2000 r. (Poznań 2000), Jubileuszowy XX Krajowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji, Poznań 26-28 września 2003: streszczenia referatów (Poznań 2003) oraz *Medycyna i Farmacja XIX i XX wieku. Zagadnienia wybrane. „Półkłosie Jubileuszowego XX Krajowego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji”* (Poznań 2007). W zbiorach tych znalazły się także teksty autorstwa Romana K. Meissnera. Podczas międzynarodowego kongresu historii medycyny w Düsseldorfie w 1988 r. badacz przedstawił referat „Die Zusammenarbeit der polnischen Ärzte aus dem Grossherzogtum Posen mit den deutschen Ärzten in den Jahren 1815-1918”. Proceedings of the XXXth International Congress of the History of Medicine”, Düsseldorf 1988, s. 801-807.)

Znaczącą pozycją w dorobku Romana K. Meissnera jest ogłoszona wspólnie z Janem Hasikiem praca „Dzieje naukowych towarzystw medycznych w Poznaniu w latach

1832-1983. Studia i materiały” (Poznań 1985). Było to pierwsze (i jak dotąd jedyne w swoim rodzaju w Polsce) kompendium o tej tematyce.

Profesor wnikliwie badał dzieje poznańskiej fizjatrii. Wyrazem tych zainteresowań była opracowana pod jego redakcją „Księga pamiątkowa Wojewódzkiego Zespołu Specjalistycznego Chorób Płuc i Gruźlicy im. Eugenii i Janusza Zeylandów: 1948-1964-1988” (Poznań 1988). Wybitnym autorskim osiągnięciem i podstawą habilitacji w dniu 17 listopada 1999 r. była monografia „Dzieje fizjatrii poznańskiej do końca XX wieku: rozwój bazy diagnostyczno-terapeutycznej, osiągnięcia i główne kierunki przemian” (Poznań 1999).

Zainteresowanie dziejami macierzystej uczelni medycznej przejawiało się w redakcji naukowej i współautorstwie obszernej „Księgi pamiątkowej w 80-lecie Uniwersyteckiego Wydziału Lekarskiego w Poznaniu: studia i materiały”. Rzecz ta objęła m.in. biogramy „Patron Akademii Medycznej w Poznaniu - dr Karol Marcinkowski (1800-1846), „Twórca Uniwersytetu Poznańskiego Prof. dr h.c. UJ i UP – Heliodor Święcicki (1854-1923)”, „Organizator i pierwszy dziekan Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego Prof. dr hab. dr h.c. USB, UJ i AM w Poznaniu Adam Wrzosek (1875-1965)”, „Stefan Józef Borowiecki (1881-1937), Karol Gustaw Jonscher (1889-1955)”, „Antoni Tomasz Jurasz (1882-1961)”, „Wiktor Dega (1896-1995) i Jan Roguski (1900-1971)”, tekst „Medal im. Karola Marcinkowskiego i jego laureaci, a także teksty źródłowe: Garść wspomnień z Polskiego Wydziału Lekarskiego w Edynburgu Wiktora Tomaszewskiego”, fragmenty pamiętnika profesora Witolda Kapuścińskiego (seniora) „Pierwsi profesorowie Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego oraz Wydział Lekarski Tajnego Uniwersytetu Ziem Zachodnich (1942-1945) i niepublikowane wspomnienia jego studentów w opracowaniu Romana K. Meissnera (Poznań 2001).

Rozwój różnych specjalności medycznych również znalazł odzwierciedlenie w jego pracach. Przedstawił „Powstanie i rozwój Kliniki Gastroenterologii Instytutu Chorób Wewnętrznych Akademii Medycznej w Poznaniu” (Nowiny Lekarskie 1992, nr 3(9), s. 82-101). Bardzo znaczącym osiągnięciem jest (wspólnie z profesorem Romanem T. Góralem) opracowanie obszernego rozdziału znakomicie przedstawiającego historię chirurgii poznańskiej w latach 1815-1918, zamieszczonego w monografii „Zarys dziejów chirurgii polskiej” pod redakcją Wojciecha Noszczyka (I wyd. Warszawa 1989, s. 225-265; II wyd. rozszerzone i uaktualnione, Warszawa 2011, s. 235-275). Z innych prac na uwagę zasługują rozdziały „Radiologia poznańska w latach 1896-1946” [w:] „Historia radiologii polskiej na tle ra-

diologii światowej” pod redakcją Stanisława Leszczyńskiego (Kraków 2000, s. 358-387) oraz „Główne etapy kształtowania się onkologii szczękowo-twarzowej na tle rozwoju nauki o nowotworach w podręczniku dla lekarzy i studentów Onkologia szczękowo-twarzowa – wybrane zagadnienia kliniczne” pod redakcją Leszka Lewandowskiego (wyd. II rozszerzone i uzupełnione, Poznań 2008, s.11-19).

Badania nad rozwojem szpitalnictwa poznańskiego przyniosły opracowania (wspólnie z Władysławem Twardoszem) „Dzieje najstarszego zakładu leczniczego w Poznaniu – szpital przy ul. Długiej w latach 1823-1982” [W:] „Z dziejów szpitali poznańskich pod redakcją Lecha Trzeciakowskiego” (Poznań 1983, s.14-19), „Dzieje Szpitala Przemienienia Pańskiego w Poznaniu do roku 1950” [W:] „Szpital Przemienienia Pańskiego 1823-2003. 180 lat działalności Przeszłość, terażniejszość”, dla przyszłości pod redakcją Haliny Bogusz i innych” (Poznań 2003, s. 11-37), „Szpitale jeżyckie” (Kronika Miasta Poznania 2007/4, s.76-89) oraz redakcję naukową tomu „100 lat Szpitala Klinicznego im. Heliodora Święcickiego Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu (Poznań 2011).

I jeszcze kilka godnych przypomnienia tekstów Romana K. Meissnera: wygłoszony w 1967 r. podczas IX Zjazdu Polskich Historyków Medycyny w Poznaniu referat „Światowy priorytet operacji Ludwika Adolfa Neugebauera” (Archiwum Historii Medycyny 1973, T. 36, z. 4, s. 281-293), artykuł „Ismar Boas – współtwórca gastroenterologii” (Nowiny Lekarskie 1991, nr 1, s. 101-105), niezwykle interesująca „Historia Pijara Brata Rafała, który był również wziętym położnikiem czyli o zasługach Józefa Czerwiakowskiego (1744-1816) dla rozwoju medycyny klinicznej w Polsce”, [W:] „Wkład pijarów do nauki i kultury w Polsce XVII-XIX w.” pod redakcją Ireny Stasiewicz-Jasiukowej (Warszawa-Kraków 1993, s. 263-281), praca „Karol Mayer (1882-1946) pierwszy profesor radiologii w Polsce” (Polski Przegląd Radiologiczny 1995, T. 60, nr 3, s. 115-121) oraz odkrywczy tekst „Lekarze polscy na Syberii od XVIII do XX wieku”, przedstawiony w 2007 r. na międzynarodowej konferencji w Łodzi (Łódź 2008, s. 213-229).

Osobne zagadnienie w dorobku intelektualnym stanowią prace doktorskie z zakresu historii medycyny, których promotorem był Profesor. Przywołać tu można m.in. rozprawę: Danuty Mikołajewskiej „Próba ujęcia dokonań medycyny na tle rozważań o naturze ludzkiej oraz redukcjonistycznym paradygmacie nauki” (Poznań 2003), Piotra Czysza „Rozwój andrologii polskiej na tle światowej w XIX i XX wieku. Kierunki badawcze, osiągnięcia, stan aktualny” (Poznań 2005), Katarzyny Surdyk „Pierwszy ‘polski’ traktat o choro-

bach dzieci” (1583), „Jego geneza, znaczenie i recepcja” (Poznań 2008), Teresy Pacyńskiej „Stefan Tytus Zygmunt Dąbrowski (1877-1947) twórca uniwersyteckiej biochemii medycznej w Poznaniu” (Poznań 2008), Zenona Lewickiego „Walka z zakażeniem w chirurgii polskiej od 1867 do 1946” (od Josepha Listera do Alexandra Fleminga (Poznań 2009), Andrzeja Baszkowskiego „Skutki wprowadzenia powszechnych ubezpieczeń zdrowotnych na życie zawodowe lekarzy polskich do roku 1950” (Poznań 2010), Mariusza Lubeckiego „Rola ośrodków rehabilitacyjno-ortopedycznych w polskim modelu rehabilitacji medycznej w drugiej połowie XX wieku” (Poznań 2010), Renaty Paligi „Krwiolecznictwo i krwiodawstwo w medycynie polskiej XIX i XX wieku (1830-1951): od powstania listopadowego do utworzenia Instytutu Hematologii” (Poznań 2012), Pawła Panieńskiego. „Rozwój anestezjologii akademickiej w Poznaniu w XX wieku (1919-2001)” (Poznań 2014). Tematyka tych prac doskonale odzwierciedla różnorodność obszarów dziejów medycyny, którymi interesował się promotor (nie jest to kompletna lista dysertacji).

Roman K. Meissner wniósł także znaczący wkład redakcyjny w wydawanie czasopism medycznych, szczególnie jako redaktor naczelny Archiwum Historii i Filozofii Medycyny, członek komitetu redakcyjnego reaktywowanych po blisko 40 latach – przy jego wybitnym osobistym udziale – poznańskich Nowin Lekarskich oraz Biuletynu Informacyjnego Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu” (od nr 5/2006 zmiana słów „Akademii Medycznej” na „Uniwersytet Medyczny”). Był ponadto wieloletnim współpracownikiem Zeszytów Naukowych Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego; rzadziej publikował także w Faktach AM, Biuletynie Informacyjnym Wielkopolskiej Izby Lekarskiej i innych czasopismach.

Opus vitae Profesora stało się wspaniałe – także edytorsko – dzieło „Doktor Karol Marcinkowski Wybrane listy i pisma z lat 1819-1846. Album” (Poznań 2016). Bogato ilustrowana książka zbierająca większość odszukanych wcześniej (ale i dotychczas nieznanych) pism twórcy pracy organicznej w Wielkopolsce, w znaczący sposób przybliży epokę i okoliczności, w których działał Marcinkowski, postacie, z którymi na różnych płaszczyznach współpracował oraz znanych z imion i nazwisk pacjentów, których leczył. Bez wątpienia jej ukazanie się będzie ogromnym ułatwieniem dla przyszłego autora prawdziwie naukowej monografii o Karolu Marcinkowskim. Można wyrazić ubolewanie wobec faktu, iż okoliczności nie pozwoliły Profesorowi na jej napisanie, bowiem jako doskonały znawca tematu, a jednocześnie uczeń biografa Marcinkowskiego, Adama Wrzoska, byłby najbardziej powołany do zmierzenia się z tym zadaniem. *Habent sua fata medici...*